

САНА ОЛОХ

ХАҢААТ
1931 СЫЛ АЛТЫННЫ
15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

ССКП ЧУРАГЧЫТААБЫ РАЙКОМУН УОННА НАРОДНАЯ
ДЕПУТАТТАР ОРОЙУОННААБЫ СОВЕТТАРЫН ОРГАНА

1989 СЫЛ АЛТЫННЫ 19 КҮНЭ
ЧЭПНЭР

Сынаата
3 харчы

ОРОЙУОН ҮЛЭНЭН ХАРДЫЛАРА

Экономической-социальной сайды 1989 сыл тобус ыйылаабы түмүктэрэ

ТЫА

ХАҢААЙСЫБЕЛАТА

Оройуон соххостарга 2415 гектартан туорахтаах культураны комундулар, ити ыйылыбыт иэнтэн 87,3 бырыһыан ыйлар. Гектартан оротунан 17,4 центнер үүнүү ыйылына. Ордух үчүгэй түмүгү Карл Маркс аатынан (гектартан 22,6 центнер), Субуруускай аатынан (18,2 центнер), «Мындабаайы» (18,8 центнер), Эрилик Эристин аатынан (15,2 центнер) соххостар ситистилэр. «Чурапчы» уонна «Мугудай» соххостар туорахтаах культураны аанаан ыспыт бааһыналарын таһаарыааһын 48 уонна 45 бырыһыан эрэ бурдуһунан комундулар. Оройуон үрдүнэн валовойуна 42194 центнер бурдух ыйылына.

«Мындабаайы» соххо 12 гектарга олордон, валовойуна 1300 центнер хаппыс-таны комунду. Оттон «Чурапчы» соххо сайынны быһа олордубут 3 гектарытан, сэрэйдиллибитин курдук, үүнүүкү ылбата. Ол түмүгэр государственноту-тарыны быһаана толоруллубата. Бу сыл аайы хатыла-нар хартынааттан ОАПХ да, соххо да салалталара суох да түмүгү өгөстүбүт-тар.

Оройуонна хортуоллуу үүннэриктэн икки эрэ соххо дьарыктанар. Валовойуна Субуруускай аатынан соххо 341 тонна, Эрилик Эристин аатынан соххо 629 тонна комундулар, эбэтэр гектар ахсыттан ту-һаннааһын 83, 126 центнери үүннэрэн, экинни сизмэлэрин толору хааччы-нылар уонна государственноту сааһаһын толордулар. Эрилик Эристин аатынан соххо хортуоллуу үүн-нэрэччигэ Н. Н. Новго-родов (кылаабынан агро-ном М. М. Монастырев) ааспыт сыллаахха эмиз үчү-гэй түмүгү ситиститэ. Мо-ныаха соххо государственнотан 14956 солк. надбавканы аахсыбыта.

Соххостар 32965 тонна оту бэлэмнэн, былааннарын 96 бырыһыан толордулар. Бу көрдөрүү 1983 сыллаахы таһымга 1539, 1984 сыллаах таһымга 1182 тоннаан тинийбэт. 19551 тонна синлэс бэлэмнэнэ. Онон, кэтэх сүөһүгэ бэрлдиэхтээх оту туораллаах туран, бири үсүлүбунай төбөсө 7,1 центнер аһылык единицата тиксэр. Оттон «Чурапчы» уонна «Мугудай» соххостар-га итиннээһэр кыра. «Мындабаайы» соххо 10 центнер аһылык единицата тиксэр. Быйыл соххостар

кэтэх хаһаайсыбеларта туһаммат кирдэрин эрдэт-тэн сыһыанан оттоолуу-тарга кайыһыан эрэ сөп. Эскөтүн итинник дьаһал бириэмэти-гэр олохтоммото, эбитэ буоллар, соххостар бэлэм-нээбит аһылыктарыттан ээ-бээн кэтэх сүөһүгэ биэрэргэ күһэллээ этилэр. Быйыл даһаны оттоолуу тэрээһинэ ситэ ыйаллыбата. Сорох эвонор оттоолуука наһаа хойутаан, от ыйын 10-с чыһылыатыттан, кири-биттэрэ.

Быйылгы наһаа сизмэлэ соххостарга 89504 центнер номбикорм тигилэн кэлэ. Итинни бири үсүлүбунай төбөсө үлэрдэххэ 3,6 центнер аһылык единицата тиксэр.

Тобус ыйга соххостарга 1183 тыһаас уонна тиннээт дьарык ыйах группатыгар табыста. Ааспыт сыллаахы-тааһар ыйах ааһаана 128 төбөнөн эбиннээ эрээри, былаан 98,2 бырыһыан эрэ туолло. Билинниктэн Субу-руускай аатынан соххо 51, «Чурапчы» 84, «Мугудай» 22 төбөнөн былааннарын толорботтор. Кураан дыла-лар ааспыттарынан, соххо-тарга сүөһү өөрүн струк-туратын толорууу, ыйах группатын элбэтин соруу-турар.

Ынах сүөһү туһата суох өлүүтэ салбанаар. Агардас балаан ыйытар 57 сүөһү өллө, итинтэн 47-тэ быйыл-гы төрөөх. Ордух элбэх сүөһү Эрилик Эристин аа-тынан (19), «Чурапчы» (12) уонна «Мугудай» (14) соххостарга өллө. Оройуон үрдүнэн тобус ыйга 758 ыйах сүөһү, ол иһигэр 987 ныйраҕы уонна 119 сылы кыһыкыннэ орунна.

Нэһиликтээх соххостар 47 ыччат сүөһүнү, 32 си-бинниктэни, 5 сылыны аһы-лаатылар.

Сүөһүнү сизмэлэһин графига туолба. Искусственнай сизмэлэһин ыйах сүөһү 46 бырыһыан эрэ хабар. Оттон «Чурапчы», «Мындабаайы», «Мугудай» соххостарга ити көрдөрүү лаппа намыһах. Сыһпа-ралар сүөһү итинтэн бу нэһиликтээх боллуруоһа кэт-тэри гыммытын көрсинил-лэр. Ол курдук, тохсунуу-га 100 ыйахтан уонна тин-нээтэн 58 ныйраҕы ыйылы-быта даһаны элбээн этэр.

Үүт ыама олус намыһах. Тохсунуу 1 күнүгэр баар хас биридин ыйахтан (бы-йыл төрөөбүт тыһааһын, тиннээни киллэрбэккэ ту-ран) 1375 кг үүт маһа. Былааннарын бэрт аһыах ртделениа толордо. Огор

ортолоругар Чаныр, Килэн-ки, Болугур, Соловьев, Ма-ралаайы, Толой отделение-лара бааллар. Оттон урагы 11 отделение уонна Карл Маркс аатынан соххо үү-гү ыйаһына тобус ыйаах былааннарын толорботулар.

КАПИТАЛЬНАЯ ТУТУУ

Кинизммит капиталнай үгүүлэр уонна предприя-тиелар, тэрилтэлэр суотта-рыгар тобус ыйга 3678 тыһ. солк. сүрүн фондалар үлэ-бэ киллэриллилэр. Ити иһинтэн 1332 тыһ. солк., эбэ-тэр 36,2 бырыһыан, обо-рудованиелар уонна араас техника. Капитальная тутуу былаана 102,2 бырыһыан туолан, 11638 тыһ. солк. тэ-хнээтэ.

Капитальная тутууга кө-рүлүбүт лимити Карл Маркс аатынан соххо 47,6, Эрилик Эристин аатынан соххо 67,9, «Мындабаайы» соххо 89,2, «Мугудай» соххо 86,7, нэһиликтээх олох-дьаһах өгөтүнэн хаач-чылар комбинат 61,6 бы-рыһыан эрэ туһанналар.

Оройуон тутар-тагар тэ-рилтэлэрэ 5527 тыһ. солк. бэдэрээтэһэр үлэлэрн то-лордулар. Ол иһигэр бэйэ-лэрин күүстэринэн 4775 тыһ. солк. үлэни толордулар.

«Якутградопромстрой» МПМК-та, «Якутводмелиорация» ПМК-та уонна «Якут-гражданстрой» тутар-ө-мүөннүүр участкага былаан-нарын толорон иһэллэр.

ПРОМЫШЛЕННОСТЬ

Оройуон промышленнай тэрилтэлэрэ 2514 тыһ. солк. табаарынай бородууксуу-ны оҕордулар. Бу ааспыт сыл туһааннаах кэминээ-тээһэр 278 тыһ. солк. ор-дух. Сорулаһы бары тэ-рилтэлэр толордулар эрээ-ри, сорох биридиклээн кө-рүһүгэр толорботулар. Нэһиликтээх олох-дьаһах өгөтүнэн хааччылар ком-бинат таһаас тигитин 5,1 тыһ. солк., атах таһаһын өрөмүөнүн 3,6 тыһ. солк., хаартыскаа түһэриини 0,1 тыһ. солк. толорбото. Э-үүт комбината 2 тонна арыһын, 83 тонна сыта суох үүт астары нэ-һиликтээх ситэ биэр-бэтэ. Лесолуит 120 кубометр оттух маһы ситэ тизибэтэ. Маһы таһастыыр комбинат былырыныгыга тэксээтэххэ оттух маһы тизийини уонна пидорама-а маһы хайыттарыны биллэрдиэ аччата.

Промышленной тэрилтэ-лэргэ бири киһи ыйааһын орто хамаһа 396 солк. тэһнээтэ, бу ааспыт сыл-лааһытааһар 54 солк. ула-хан.

СОЦИАЛЬНАЯ САЙДЫ

Нэһиликтээххэ төлөбүр-дээх өгөһү 31 тэрилтэ өгөһөр. Кинилэр 1085 тыһ. солк. суумалаах өгөһү оҕордулар. 417,6 тыһ. солк. өгө ситэ оҕоһуллу-баһа, былаан 72,2 эрэ бы-рыһыан толорулунна. Нэ-һиликтээх бири киһи-гэр 58 солкуобайдаах өгө оҕоһулунна. Былааннарын аптека, спорткомитет, ДОСААФ оройуоннааһы комитет, нотариальная контора, адвокатура, суол-тутар-өрөмүөннүүр участек, лесхоз, үөрэх са-лаата, «Знание» общество тэрилтэтэ толорботулар. Сибээс үзүлэ ыйга орто-тунан 20 тыһ. солк. өгөһү нэһиликтээххэ өгөһөр эрээри, бириэмэтигэр ө-чүоту түһэрбэккэ, былаан-ны толорботохтор аһаан-нарыгар киирдэ. Госагро-пром бары тэрилтэлэрэ, соххостар 545 тыһ. солк. өгөһү оҕоруохтаах бы-лааннара ОАПХ экономи-ческой сулууспатынан үл-лэһиллэн тириэрдиһэ-ллик. Ол иһин былаан тоолуутун хайдах хонту-руоллуохха сөбүт?

Олох-дьаһах өгөтүнэн хааччылар комбинатка нэ-һиликтээхтэн ыйылар са-кааһы толорууга уонна хааччыны культураныгэр бири бэримэлээх кини-йи ыйылыһына. Динээ-уокка туттулар техниканы өрөмүөннүүр сыаһа 875 сакаас ыйылыһыттан 12-гэ бириэмэтигэр толорул-лубата, 9 сакаас хаттаан толорууга төһөрүллүбүт. Техника өрөмүөнүгэр 15 үгсүү кирибит. Онуоха са-каас туолбатах биричичи-тэ саппаас чаас суоһунан быһаарыллыбит. Паркма-херскайга сакаас бири-эмэтигэр толоруллубатаар 2 үгсүү кирибит. Истэнэр сыаһа кирибит 3410 са-каастан 200 сакааһа бол-дьоммут бириэмэтигэр то-лоруллубатах. Телеаппа-раураны өрөмүөннүүр сыаһа 230 сакаас кириби-титэн 100-һэ сакаасчытар дэнэлэригэр тиннээт оҕо-һуллубут, 10 сакаас би-риэмэтигэр толоруллубатах.

Райпотребсоюз табаар эркирин 15939 тыһ. солк. тиздэн былаанн 628 тыһ. солк. аһарда. Бу кэм-гэ нэһиликтээх бири ки-һи-гэр тиксэринэн (оһому киллэрэн туран) 66 солк. итирдэр утахтар аһыланналар. Итирдэр утахтары аһылаһынтан 1228 тыһ. солк. киирдэ, эбэтэр табаар эркирин 7,7 бырыһыан ыйла.

Статистика оройуон-нааһы отдела.

МОСКВА. (ССТА). По-требительской рынокка дефициттэн туһанаа кооперативтар өлөһө суох барсы ыйыларыгар маһа-йинэн ССРС Верховнай Советынан аһыһыны 16 күнүгэр киллэриллибит Кооперация туһунан Со-куонига уларытылар эбинилэр буолуохтара. Эркинэр-аһылаһар кооперативтарга хайдах сы-һыанналар туһунан боллу-руос сессияга хаста да дүүллэһиллибитэ. Аһас сараленытыгар депутаттар бөлөхтөрө бэл итиник кооперативтары барыларын сабытаһыр туһунан этэ сылдыһыттар. Ол эрээри ССРС Верховнай Советын үгүс чиликтээх, ааспыт сыллаахха ыйылыһыт Кооперация туһунан Со-куонига утарар бөбөр дьа-һаллар законной нэһи-ликтээх итэһийитин мөл-төүөхтэри, оһон эконо-мической реформага ох-суулаах буолуохтарын бэ-ликтээн туран, итиник ыйа-ры сөбүлэспэтэр.

Боллуруос эһи парла-мент бастайааннай орган-нарыгар ырытыллан оҕо-һулунна. Кооперация ту-һунан Сокуонига киллэри-либит уларытылар, эбин-лэр ортолоругар—народ-най депутаттар Советтары-гар кооперативтарынан оҕоһуллар уонна батерыл-лар норуот туттар табаар-дарыгар (өһөлөрүгэр) сыаналар (тарифтар) му-һутуур таһымнарын олох-туур быраабы биэрин. Итин тэһэ кооператива бо-родууксуута государствен-най сакааһы толоруунан батерыллар эбэтэр коопе-ратива государственной ресурсалартан бэрлэлэр сырьелартан уонна маты-рыяаллартан оҕоһуллар түбэлтэлэригэр кинилэр сыаналарын государственнотуоруолуур бэрээдэгэ олохтонно. Хонтуруол ону тэһэ кооперативтар госу-дарственной рыночной фондоттан бэрлелибит эбэ-тэр розничнай эркин сити-ммитэн бүлүлүбүт та-баардарын аһылаһына-рыгар эмиз олохтонор.

Кооперативтар тус бэйэ-лэрин валютнай средства-ларын суотугар импортнай, табаардары аһылаһыла-рын, ону нэһиликтээх ис-рынокка государственной розничной сыанаттан үрдү-гэ суоһа аһылаһыларын сүбэллэр эһи эмиз ыйа-лына.

Союз Советын уонна На-циональностар Советтары-гар ССРС-ка бас билии ту-һунан Сокуон бырайыаһын дүүллэһин салбана.

Бастаһы ааһыага депу-таттар үгүс куолаһынан Сокуон бырайыаһын сүрүн балаһыаннаһарын биһи-рээтилэр. Ол норуот бүт-түүнү дүүллэһинтигэр бэ-чээккэ таһыаа. Бырайыа-һы ситэрэн чочуууну уон-на ону бэчээккэ бэлэмнээ-һини табаарыстар Горбачев М. С., Рыжков Н. И., Абал-кин Л. И., ССРС Верховнай Советын комитеттары, Союз Советын уонна На-циональностар Советтары-гар комиссияларын председа-теллэрэ састааптаах комис-сия сүхтэрэргэ быһаары-лына.

Чыаппара бастыи механизатора Ф. И. Протодьяко-нов (снимокка) быйыл сайын механизатор М. Н. Слеп-цовтуун Дыһпаараалды үрээтэр 39 гектары дискааһа, Арыы Тикт уонна Бэс Күөлүн үрээтэригэр үрүт хору-туллубут 100 гектар сирн оту ыйаага бэлэмнэн та-һастаата.

П. Окошников фотога.

Партийнай
олох

Халыыпка хаайтарыы, күннээби түбүк баһыйар

«Мындааһынан» совхоз коммунистарын соторугаа-быта буолбут уопсай мун-нахтарын бэбискэтигэр ик-ки болпуруос киллэрилли-битэ: партком секретара Н. Н. Хоютанов отчуота уонна тэрээһин. Болпуруостар. Муннах хаамытыгар үһсү болпуруос хуарынан тахсы-быта, ону совхозтаабы кы-ра блоктары огорор сыах начальнига коммунист Е. Е. Аммосов киллэрбитэ. Егор Егорович бу сыах билигин үлэттэр уонна кэскилэни түстээһингэ партком көмө-лөөрүгэр болломтону ту-һаайбыта. Бастаан утас ком-мунистар ситэ-хото бэлэм-изиллэбэтэх кэминизм бол-пуруоһу бэбискэсэ киллэ-ринкэх курдук санаамыттар-а эрэри, начальниг захп-та-суоттаабыта итэбэтиллэ-э-э баһыйан, болпуруос дүүүлэһингэ туруоруллан уураах ыһыллыбыта.

Сыах 20 үлэһиттээбиттэн билигин 10-на эр аалла. Онон 200 тыһ. солк. илгэ-ринэн турар сыах итону-руулар кутала үөскээтэ. Коммунистар, ити балаһыан-на совхоз экономикатыгар чакыс охсуулаах буолуох-таабын билинэн, совхоз ди-ректора коммунист В. П. Чичагинаровы алтынньы 20 күнүгэр днэри сыабы үлэ-һит итинэн хаачыйарыгар сорудахтаатылар.

Билигин манна 50 тыһ. солк. улары-тан отчоруу ытылла турар, берите ситтээһинэ-хоттобуна 1990 сылга 350 тыһ. солк. валовой бородоуускуа онго-буллаан, совхозка 50 тыһ. солк. араас барыс киирэх-тээх. Ити нөҥүө сылыгар Үс-рыс 100 тыһ. солк. тиздрил-лиэн сөл эбит. Ити, биллэ-турар, сорохтору итэбэттэ. Ол эрэри билигин баар үлэ-хэмэс, начальниг Е. Е. Аммосов дуулуур болпу-руоһу атын харыынан кө-рөрө ордук изэллэр. Пар-тийнай муннах сыабы иэс-килээбэтин сыанааһа, 1990 снп. тохсунньу 1 күнүттэн совхоз туспа подразде-ления курдук тэрийэргэ уураах ыһылла. Маннаах муннах коммунист Е. Е. Ам-мосов активнай позиция-лаа ордук биһирэттэ. Кэл-тэйдик көрдүүр, критикэ-лүүр илгэһи, болпуруоһу илгэлэһэн билим, дыһала-ны сүлүүвэр, туруорарга үлэһитин быдан ырахан, киллэһэн элбэх толкуйу, үлэни эрэйэр. Атын ком-мунистар итинэн эмиэ хо-лобур ыһахтарын сөл эттэ.

Н. Н. Хоютанов отчуотун уонна ол тула кэпсэтинни мин барытын эрийдэтин бардыллыт. Сүрүн-сүрүн өртүгэр тохтоотхо ма-нын.

ЭКОНОМИКАНЫ САЛАЙЫ

Бу парткомнар иинилэри-гэр тирээн турар биер сы-тыа, уустук болпуруос. Омос көрдөтэ: «Мында-аһынан» совхоз—оройуонга биер тарбаха баттанар бас-

тыт үлэһээх хаһаайыстыба. Быһаа сыа тобус ыһынан пятаетка үс сылыннан үүтү госуодарствотта туттарыа-та 93 тонна итэбэттэрин сөт-тылэр, эи туттарыа итэ-тэрин 15 тоннаан аһыа-ган, 20 тонналар хаалла, осуруот аһын соботуопка-лааһына 45,2 тонна ха-лыһаахтарын 30 тоннаан аччаттылар. Ааспыт ыстын-ка үүтү маһыны 16 быр-дыһынан үрдэтэн, сүөһү көнүһүнэн өлүүтүн лалла аччатан, совхоз ССКП обко-мун, Саха АССР Минис-терин Советын бачуотунан грамотатынан набаарада-ламмыта. Быыл сайын от-тоһуонга ыһыллыт үрдэ-тиллэбит социалистическай абазтэстистибэлэрин чэс-тээтин алара толордулар. Көрөр курдук, үлэ үчүгэй. Ити улахан үлэһэн, сыранан ситиһиллэбит мэдьэһиллэ-бит.

Ол эрэри партком күннээ-эи түбүктэргэ үгүрүтэр-бэксэ, экономиканы сала-йыы иэскилээх болпуруос-тарынэн хото дыарытаныах-тааба көрдөбүл быһытынан туруорулаар эбэт. Сиб-илигин тирээн турар сору-к-лутунан итинкээ аренда-ны олохтоһун, кооперацияны сайыннары буолаллар.

Совхозка сүөһү итинти-гэр 7 коллектив аренда-ба киирэн үлэһир, элбэх сыл-лаах оту үүннэрингэ, сии-лэһи, оттоһуонга идэти-бит эконолар баар буоллу-лар. Ол эрэри аренда-ны совхозка киллэрэн тиздэр-тиһи, ыһылтаан-чымпык-таан толкуйдаһыллыбатын түмүгэр үлэһиттэр ортолор-угар санаа хайдыһыта үөскээбит. Холубур, конуу үлэтигэр аренда-тор түөрт ыйдаабы хамнаһа 4 тыһ. солкуобай, оттон сүөһү итэ-тэчин итинчэни сылы эр-гиччи күстээтих үлэһэн ылар буолааһына, көрдө-төөх сыһан баар диэххэ сөл дуо? Эбэтэр оттоһу-он, элбэх сыллаах оту үүн-нэрингэ курсаан уонна өт-дыһаар рэсценкаара тэн буолара хайдаһый? Аренда-тордар үлэһитин салайыы, моральнай уонна матери-альнай көзүлэһин туһунан болпуруостар эмиэ быһа-рыллыахтаахтар эттэ. Били-гин үгүс сирдэргэ баар «арендатор буоллун да бэ-йэ баскын бэйэ билин-дир сыһан манна да көс-төр. Онон кырдыаас ком-мунист И. И. Сергеев и: «Аренда табан киллэрил-лит сиргэр көдүүү» үчү-гэй. Билин олохтоотхун толкуйдаабаха эр ким эр-эһүү диэтэриң «Иэйэ дин итэбит»,—дирэ олох-тоот.

Совхозка икки коопера-тив үлэһир. Ону коммуни-стар А. Е. Макаров (Соло-вьев) уонна И. И. Яковлев (Болугур) салайаллар. Бу дьонго ордук И. И. Яков-левка, сөптөөх көмө онго-

булуубанка, үлүн эрэйгэ та-биллибиттэр. Холубур, Яковлев үүннэригэр турнеп-старын хостосунуга дьэни, батарыага да улахан эрэй көрсүбүт. Үүннэригэр хор-туоллуну бэйэтэ маллары кэриһи аһылаабыт, 5 тон-на хортуоллун кырата суох ас эбэт. И. И. Яковлев муннаахха ииники өртүгэр анал маһынын аһан, ком-куренины үөскэтэр наа-далааһын туһунан эмиэ сирдээтих этэр. Дьон итиник инициативатын та-ба туһаммат, өйөөбүт буолуу табыллыбат. Партком ити болпуруостары үөртэн көр-бүт, эппэтин биэрэр буо-луохтаах эттэ. Совхозка кооперация ииники дьылбатын түстээһингэ көтүмэх сыл-һан табыллыбат.

Экономика уларыта ту-тууну киллэрин иэмингэр үлэ-һиттэри өй-санаа, экономи-ческай били түрүттэринэн сөбүлэһин олус улахан суолталаах. Манна ити са-лайан партком секретарын солбуйааччы Т. Н. Софро-нова дыарытаныахтаах эбит эрэри, үлэ ситэ-хото ы-тыллыбатах, аһааны эки-рүтүһүн баһыйар.

КАДРЫ КЫТТА ҮЛЭ

Муннаах Соловьев сель-скэй Советын исполкомун председателэ С. Д. Петров: «Партийнай салайыы стилэ уларыбата. Урункулуу ком-мунистары хотонго сыһа-рыһан үлэһэн кэлибит. Аны ол сыһаарыллыбыт дьоммут хайдах үлэһинилэ-рин контуруллааһын суох»,—дирэ критикалаа. «Мын-дааһынан» совхоз ор кэмэ-кылаабынай бухгалтера, экономиста суох олобута. Билигин дьэни биер эмэ специалист барэр түбэл-тигэр агас тыа түһэр кут-тал суох буолбатах. Нэһи-лизэтигэр общественнай тэ-риэлтээр салайааччылар түптээн-таптаан үлэһээбэттэ-рэ эмиэ кадры кытта үлэ-мөлтөбүн туһунан этэр. Ком-мунистар бу сирдээх кри-тикалар ииники өртүгэр учуоттанан, үлэ системала-һан наада.

Кадры аттаран туруорууга партком балаһа үлэһипит. Холубур, специалистар ма-лиоратор Д. Н. Собакин, ветврач М. М. Ершов, бо-бэргэтүү бэрэдэһинэн сов-хоз Соловьевтаабы отделе-ниетыгар тийээн үлэһин сылдьаллар. Үлэһитин түмү-гэ куһаҥаа суох. Эмиэ ком-мунист Г. К. Термоголов ааспыт сыллаахха сыгыһыт-тар аренда-нан үлэһир кол-лективтарыгар аһабыттара. Билигин сүөһү итинтигэр 10, конуу үлэһиттэр 13 коммунист быһааччы кыттан үлэһинилэр. Кадры салайыы, итин биер көдүүүстээх форматынан партком көһө сылдьар муннаахтарын аһ-тылааха сөл. Ааспыт сылга партком Соловьев отделе-ниетыгар 2 төгүл тийээн муннаахтаабыт. Бастаһыта-

гар сельсовет исполкомун председателэ С. Д. Петров, иккис сырыыга аренда-ба киирэн үлэһир «Юность» форма коллективин сала-йааччы А. Н. Христофоров отчуоттара итиллибит.

УУРААХ ТОЛОРУЛЛАР ДУО!

Совхозка араас быһаан-нар, программалар элбэх-тэр. Ол эрэри олор толо-рулууларын контуруллаа-һын мөлтөх. Холубур, «До-руобуйа—2000» программ-ны толорууга профком председателин отчуота и-тиллэхтээбэ үмүлүлүбүт. Оттон «Мындааһынан» үлэ-һиттэр үлэһир, олоор ус-луобууларга бэрэ суох. Ааспыт сыллаабы отчуот-туур-быһардыыр муннаах-ха алын бачат үлэти кри-тикада тердиппыта, ол эмиэ көнөрүлүбэтэх. Пар-тком быһаан онотон баран ону толорбот буолар түбэл-тэ аһааба суох. Идеоло-гическай үлэбэ 15 пууннаах уураах ыһыллыбыт. Онуоха болугур сельсоветынаабы Лесная агитстона төрөппүтү оһуона дикти тардэр, оһо итинтигэр көсүлүүр бэр-тээхэй инициатива көтөхпү-тэ өйөмкөтөх. Быһааһа киллэриллибит идеологиче-скай планиралары ытыы, парткомнеты үлэһитин кыаллыбата.

х х х

Партийнай уопсай муннах бэбискэтигэр киллэрилли-бит тэрээһин болпуруоска партком секретарынан үлэ-лээбит М. Н. Хоютанов атын үлэбэ барарынан сага сек-ретеры талы болпуруоһа туруорулунна.

Муннах, партком чилиэ-инэн киллэрэн туран, парт-ком секретарынан Тро-фим Михайлович Лыткин талла.

Т. М. Лыткин 1952 сыл-лаах төрөөх, онугунан саха, үрдүк үөрэхтээх, идэтинэн зоотехник. 1970 сыллаахха Амма орто оскуолатын бү-тэрээт Ленин аатынан кол-хозка сүөһү көрүүтүгэр үлэһээбит. 1971—1973 сс. Советская Армия кэкиэти-гэр сулуспалаабыта. Демоб-илизацияланан кэлээт эмиэ Ленин аатынан колхозка трактористаабыта. 1974—1979 сылларга СГУ тыа ха-һаайыстыбатыгар факульте-тын студент. Үөрэбин бүтэ-рээт Нерюнгри оройуонун «Золотихан» совхозугар идэтинэн үлэбэ аһаммыта. 1983 сылтан Верхоянскэй оройуонун бастаан «Дьаа-һык», 1984 сылтан 1988 сыл-га днэри «Энгэ» совхозтары-гар кылаабынай зоотехни-гынан үлэһээбитэ. Быыл тохсунньуга Трофим Михай-ловичи «Энгэ» совхоз проф-комун председателинэн тал-быттара.

Совхоз коммунистарын уопсай партийнай муннаах ССКП райкомун бастаах секретара Г. М. Сысолятин кыттыны ылла уозна тыл эттэ.

В. АЛЕКСЕЕВ,

ССКП райкомун иинизэи партийнай комиссия пред-седателэ.

Босхоломмут дуоһунаска икки кандидатура туруо-рулунна: 17 №-дээх орто оскуола географыа учуу-тала Елена Николаевна Самсонова уонна комсо-мол горкомун отделына са-бээднэскай Владимир Афа-насьевич Лазарев. Канди-даттар быһаардыһын са-

Пленум комсомол Не-рюнгритаабы горкомун секретарынан В. А. Лазе-ровы талла.

Комсомольскай түбүктэр СЕКРЕТАРЫНАН КИМ БУОЛУОБАЙ?

Аах, толкуйдаа, санаабын эт

Дойдуга буола турар уларыта тутуу далааһына, тогусту аһуулуулээбэ, уусту-га, онуоха экин комсомол ааториета нэмтэһинэ бу-гүлүгү комсомольскай үлэ-һиттэргэ сага көрдөбуллэ-ри туруорэр, киилэр үлэ-лэрин стилин уларытала-рын эрэйэр.

Комсомольскай үлэһит-Билин айбүтүгэр ити тыл-лар олоххо бэйэтэ кө-рүүлэрдээх, кикэ билин-лээх активнай позиция-лаах, сырдык романтика куулуот обранын үөскэтэр. Комсомольскай үлэһит чинжэһингэр, эппит тылын бигэтэх толороругэр, эйэ-бэс-сайаас дууһалааһар эрэнэбит. Үлэни үрдүк те-һымга таһаарарга киилэр деловой буолуулар, саба-лаабыт дыһаланы тиздэр тиздэргэ дуулуурдара, коллективнай салайыны олохтуур сатабыллара улахан суолталаахтар.

Сүтинньи 11 күнүгэр буолар оройуоннаабы XXXII комсомольскай кон-ференцияа ыччаттар бэйэ-лэрин салайааччыларын быһаардыахтара. Урукку өртүгэр ЫБСЛКС райко-мун секретардарын сүү-мэрдээһин муумпу каби-неттарга аһыах кийи са-бүлэһитинэн ытыллара.

Ол сорох түгэнигэрэ ап-бастаах да буолара мэл-дээх буолбатах. Ону тэкс кадры кытта үлэ итиник стилэ ыччат активнаһын нэмтэһитэ днэтэххэ да баһан экин буолуо суоһа.

Общество олоһун бүтүн-нүүтүн демократизация-лааһын билин оройуонму-тугар ити көстүүнү туора-тан ээр. Алта совхозтан үһүгэр директордары ик-килин кандидатураттан быһаардыһын ытылыны-на. Оройуон киинин сорох тэриэлтэригэр, совхозтар отделениеларыгар сала-йааччылары үлэ коллек-тивтара бэйэлэрэ туруоран куоластаатылар. Оттон ЫБСЛКС райкомун бюро-та, субу буолаары турар конференциянан сибээс-тээн, тэрийэр-кадровай ком-миссияны үлэһитэн ээр. Комиссия комсомольскай салайар үлэһиттэри быһ-бардаһын кизг маасса советын түмэк, куотала-һыннарылаахтык, итин-нэрэн-биллэрэн иинилээх ытылларын хаачыйыах-таах. Болпуруоһу бэлэм-ниир сылаһын райком комсомолеттарга анкета тарбыллыта. Ол эрэри ыччаттар олорго оройуон комсомольскай тэриэлтэн баһыһан-көһүлүн сөл-төөх дьону аһтаһаабагы-лар. Тогой Оройуонму-тугар маассаны түмэр, көс-үлүү, салайар дьосурдаах ыччат суох буолла дуо! Мин санаабар, ити уруксу-луу өй-санаа баһыйыта: бастаһылар «Ээ, оройуон-нар бэйэлэрэ быһаарыах-таран дииллэр, иккистэр атыттаран чоборхойбут

аатырымаары тардыналлар, сорохтор үлэ ис хоһоонун быһээтэригэрэн туттуну-лар.

ЫБСЛКС райкомун сек-ретарынан чолчу мөннөк кийи буолуохтаах днэһи-лэппит. Арай үөһээ аһы-быт хаачыстыбаларыт үлэкиллэригэр кыахтарын ордук улаатыннарыахтара дин санаыбыт. Холубур, ЫБСЛКС райкомун бас-таах секретара отделлар үлэһитин сүрүннүүр, уу-раахтар толорулууларын контуруоллуур, кадр бол-пуруоһунан дыарыктанар, бастаһааннай комиссиялар үлэһитин салайар, аппарат хаһаайыстыбаннай-финан-совая дыһалата эмиэ ки-ниэхэ сүктэриллэр. Иккис секретары комсомольскай тэриэлтэ ыһтар идеологиче-скай үлэһит салайар уонна контуруоллуур. Ыччаты ин-тернациональнай, байыан-най-патриотическай итин, культура, спорт, политиче-скай үөрэхтээһин болпу-руостарынан дыарыктанар. ЫБСЛКС райкомун секре-тара оскуолалардаабы ком-сомольскай тэриэлтээр үлэһитин сүрүннүүр, оро-йуон пионерскай тэриэл-тин кытта үлэни тэрийэр. Олодтара туһаанаабынан 330—300—285 солкуобай.

Маннаах совхозтардаабы, оройуон киининээби ком-сомольскай комитеттар комсомолеттар ортолор-угар араас формалаах үлэ-ни тэрийэн комиссиа бэйэ-лэрин кандидатураларын киллэрэн ситиһэхтээхтэр. Биерднэлээн комсомолец бэйэтин кандидатуратын туруорара эмиэ хаарча-таммет. Комиссия киирбит кандидатуралары ытта үлэни ытан, бэлэмнээн конференция иинизэһи пленумга болпуруоһу-нчлэрэр. Пленум хаанык кандидатуралар ордук сөп-төөхтөрүн нөрөн, аны кон-ференция быһаарытыгар киллэрэр. Онуоха канди-даттар бары программ-лаах буолуохтаахтар уонна ону комсүкүөхтээхтэр. Кандидатураны бэйэ тэри-лэтигэр, иһиликэтигэр эрэ туруоруохтаахпыт дин өй-дөнүлүү суохтаах. Холо-бур, «Мугудай» совхоз ком-сомолеттара Хатылыга да олоор комсомолейы кыт-та кэлэһэн бу дуоһунаска махтнэллэхтэрин сөл.

Онон ЫБСЛКС райкомун секретардарын быһаар-даһыһа комсомолеттар бука бери активнайдык кытаргытыгар ыһабыт. Санааларгытын ЫБСЛКС райкомугар бэйэһитинэн кэлэн этэххитин, сүрүгу-нан эбэтэр 21-183, 21-241, 21-334 №№-дэрдээх теле-фоннарыйан биллэриэххи-тин сөл.

С. ЯКОВЛЕВ,
ЫБСЛКС райкомун
тэрийэр-кадровай
комиссиятын предсе-дателэ.

Итин таһынан пленум горкомол комсомольскай тэриэлтэргэ отделын са-бээднэһинэн бу ииник Саха сирин соһуруу өртү-нээи геологическай-раз-

М. ДАВИДОВ.

Шефтээх Нерюнгрига

САҢА СЕКРЕТАРЬ ТАЛЫЛНА

Соторугааһыта ЫБСЛКС Нерюнгригаабы горкомун уочарата суох пленума буолан ааста. Онон тэрээ-һин болпуруостар көрү-лүнүлэр. Пленум горко-

мол оскуолтаабы комсо-мольскай тэриэлтэргэ сек-ретара Е. И. Жданова днэ-кэргэһин балаһыаннаһы-нан үлэһиттэн босхолоууга көрдөһүүтүн ыһылла.

Босхоломмут дуоһунаска икки кандидатура туруо-рулунна: 17 №-дээх орто оскуола географыа учуу-тала Елена Николаевна Самсонова уонна комсо-мол горкомун отделына са-бээднэскай Владимир Афа-насьевич Лазарев. Канди-даттар быһаардыһын са-

Пленум комсомол Не-рюнгритаабы горкомун секретарынан В. А. Лазе-ровы талла.

Пленум комсомол Не-рюнгритаабы горкомун секретарынан В. А. Лазе-ровы талла.

Итин таһынан пленум горкомол комсомольскай тэриэлтэргэ отделын са-бээднэһинэн бу ииник Саха сирин соһуруу өртү-нээи геологическай-раз-

ведкаһыр экспедиция МСКТ-тин секретарынан үлэһээбит Т. В. Машинска-ны бигэргэттэ.

★ Эмгигийн хайдах хааччийдалары? ★

КӨДЬҮҮҮ ЭРЭ БИЭРИЭБЭ

Оройуонмут экономика-тын салгыг сайыннары уонна бөөрөгтүү, Ас-үөл программатын олоххо киллэри сүөһүтүн өлгөм үүтү, эмис эти ылыыттан үһүлүчү түтүлүктээх. Сүөсү-хүттэргэ чэлчэттиилэр тус-тарынан райсовет исполко-м атырдыах ыйын 23 күнүгэ 206 №-дээх быһаарыштын бары совхозтар үлэһиттэрэ билистилэр уонна үлэ коллективтарын советтарыгар дьүүллэстилэр.

Биллэрин курдук, хайа баарар хаһаайыстыбада ыанньыксыт тийбэт. Ити, үгэс курдук, ордук сытытык дьыл кирииттэргэ-тахсытыгар биллэр. Үүт өлгөмнүк ыаньахтаах. Сөһүтүгү ыйдарга, ыанньыксыт тийбэт буолан, үөрэххэ туттарса барааччылары уонна уопус-каларга оркула олоһор солбуйаллар. Манан сибээстэн үөрэх дьыла сабалыктыгар, кыстыкка кирииттэргэ кэмгэр ыанньыксыт көстүбүккэ улахан айдаан буолар. Манньык баһааннаах быһыл даһан хаһаайыстыбаларга толору туоратыллыбата дьин аһа-бастык этиэххэ сөп.

Бу, туох-ханнык иннинэ, дьону кытта үлэни хайдах тэрийэргэ, сүөсүхүттэри хааччылыттан быһаччы түтүлүктээх оройуонга биир бастаанын «Мугудай» совхоз салалтата (С. И. Сергеев) таба өйдөөбүтэ. Совхоз кылаабынай зоотехникта А. А. Варламов председателиэх совхозтаабы үлэ коллективин совете алтынны 6 күнүгэ 206

уочараттаах мүннэһэр со-хос ыанньыксыттарыгар чэлчэттиилэр тустарынан баһа-һааннааны бигэрлэстэ.

Бастатан туран, мөһө чэлчэттиилэр туохха олобу-ран оһоһуллалларый? Ба-ры билэрбит курдук, СССР КК уонна ССРС Министр-дэрин Советын 1115 №-дээх уураахтарынан хамнас биир салааба атын салааттан кө-бүрүтүн суотугар эбиллэх-тээбэ ыйыллыбыта. Атын-нык эттэххэ, хамнас уопсай фондата уларытыллыбат. Ити принцип, ол эбэтэр тус-туһунан салааларга хам-наһы харыстабыллаахтык ороскуоттаһын, оройуон бары совхозтарыгар ыраа-дынан түтүһүлүбүккэ кэл-битэ. Ол курдук, сорох үлэһиттэр хамнастарга со-куоннайа суох үрдэттиллэр. Холобур, хэники кэм-кэ хамнаһы нуорматтан үрдэтэн төлөөһүн түтү са-лаатыгар (совхоз старшей прораба С. Т. Ноговицын) уонна Төһөй отделениети-гар (управляющей А. Т. Ноговицын) таһаарыллыбыт-тара. Манньык дьаһанар буоллахтына, ыанньык-сыттар курдук ордук ыра-хан усулуобуйага үлэ-ликер рабочайдары көбү-лүүр источинны буларга, биллэн түрөр, ырахан, ки-нилэри эһи көбүлээһини совхоз ноһоотун үрдэтти суотугар эрэ онорорго кү-һэллиллэр. Дьингэр буолла-бына, совхоз киһи аппа-ратын специалистарыттан бары салаааччыларыттан ороскуоттарга харыстабыл-лаахтык сыһааннаһы ир-дэниэхтээх.

1989 сылга аренаһаан үлэликер ыанньык фермала-рын коллективтарыгар илү-гудайдары манньык чэлчэ-тиилэри киллэрбиттэр (чэлчэ-тиилэр үлэ дьессиллики-нэтин, технологиатын сылы быһа эһикээ суох түтүспүт ыанньыксыттарга эрэ үлэ коллективин советин бы-һаарыштынан оһоһуллал-лар). Бириинэн, совхозка уон сылтан итэһэ суох дуоһабардаһан үлэликер ыанньыксыттарга оһорор дьыа тутталларыгар совхоз суотугар 50 бырыһыан чэлчэтиилээх 10 ыһа, солк. үр-дүгэ суох ссуда бэрлэлэр. Иккиһинэн, совхоз бары ыанньыксыттарыгар хамна-һы төрдүс разрядтан бэһис разрядка өрө таһааран тө-лүүргэ быһаарыммыттар, ол эбэтэр туттулар расценки 11 бырыһыан үрдэттиллэр. Манньык көбүлээһини сылтан итэһэ суох үтүө суоба-таахтык үлэһиттэр үлэһит-тэргэ туттуллар. Оһуһунан, атын сирдэртэн эбэтэр го-сударственнай тарилтэлэтэ-баа өрөгүнэн ыанньыксыт-ты тахсытыт эр дьонго 500 солк. биир бирикмэлээх көмө оһоһуллар. Уон би-риһинэн, үһүлүчү үтүөлээх ыанньыксыттарыга ону ту-һулуур дастабыранныа ту-гарылар уонна анал чэлчэ-тиилэр көрүлэллэр.

Түмүктээн эттэххэ, «Мугудай» совхоз салалтата манньык чэлчэтиилэри сүө-сүхүттэргэ киллэрбитэ кө-дүүһү эрэ биэриэбэ.

А. МАКАРОВ.

ОАПХ специалистарын суоттаһыныгарын бы-һыл оройуон эттэ госу-дарствова туттарыы бы-лаанын 209 тоннаан толорбот кутталлаах. Ыччат сүөһүнү күһүгү уотууну Карл Маркс аатынан, Эрлик Эр-стиин аатынан уонна «Мугудай» совхозтар ситэтэ суох тэрийдилэр. Тобоостоох күн-дьыл туран биэрбитинэн уон-на райисполком алтын-ны 16 күнүгэ 263 №-дээх дьаһалыгар оло-буран сарсынныттан са-балаан сүөһүнү күһүгү маассабай өлөрүү оро-йуонга сабаланыа.

Ураты эпипиэттээх хампаанна

Билигин хампааннаа, график быһылынан, 2844 ынах сүөһү, 2950 сыгы өлөрүлүөхтээх. Өлөрүү совхозтарынан ыһааһына-ба. Чурапчы бойнятыгар алтынны 23 күнүтэн са-балаан Карл Маркс ааты-нан совхозтан 380-ча, онтон салтын Субуруускай аа-тынан совхоз Болтоһотто-бу отделениеттан (Кы-дан) 140 сүөһү өлөрүлүө-бэ. Ону миэстэлэрдээки приемщиктар салайахтара. Эт-үүт комбината бу күнүгэ совхозтар спе-циалистарын, приемщик-тын муһунан семинар ыһаа. Оройуон киһини тарилтэлэрин үлэһиттэрин график быһылынан бой-няа таһаары дьаһала райисполкомунан бигэр-гэ түстэ тарилтэлэр са-

Ветеринарной-санитарной экспертиза булгуччулаах

Специалист сүбэтэ

Хаар туһан, онорорулар буолан, сүөһүнү күһүгү маассабай өлөрүү саба-лаан турар. Манньык ве-теринарной специалистар сүөһүнү өлөрүүгэ хайаан да сылдьан, эт сыстыган-наах ыарыһаарынан сүтүл-лүбүтэтин чуолкайдик бы-һаарыахтаахтар.

Бастатан туран, өлөрүүгэ адалылыбыт сүөһүлэр тас көрүгүһүртэн көрөн до-руобайдарын быһаарыл-лыахтаах. Ыһааһар сүөһү өлөрүлүөргө көгүлэһимэт.

Иккиһинэн, ветеринарной үлэһиттэр өлөрүлүбүт сүөһүлэр ис органнарыгар туох уларыһылар баалла-рын чуолкайдик билиэх-тээхтэр. Ыларыһаах сүөһү-лэри манньыктаран билиэх-хэ сөп.

Туберкулез. Саамай бо-лиэтэ дьин сүөһү ис орган-нарыгар туберкулезнай көр-дүгүнэр баар буолаллар. Үксүн сүөһү тыһаатыгар, тоботун уонна тыһатын билчархайдарыгар. Бу ор-ганнарга үөскээбит иһаа-һааһа иһаа эбэтэр тас-роһа маарынылар маасса-бай буолар. Сүөһү бил-чархайдары, тыһааты ула-ахтаахтык кытаатыахтарык сөп. Ис органнарга тубер-кулезнай көрдүгүнэр эл-бэх буоллахтарына, сүөһү этэ, ис органнара уматыл-лар. Оттон сүтүү биир-дизилэн органнарга сэдэ-тик көстөр буоллаһына, сүөһү ис органнарын ума-тан баран, этик буһаран баран туттарыы көмүлэнэр.

Бруцеллез. Уларыһылар сүөһү маткаһыгар, бэр-нигэ баар буолаллар. Матка иһааһаах, оттон бэрнигэ фибриознай мастит үөскээ-бит буолар. Санитарной көрдөбүл быһылынан, сү-түлүбүт органнары ара-ран ылан баран, этик бу-

һаран баран аска туттуу көмүлэнэр.

Паратуберкулез. Улары-һылар сүөһү оноростору-гар көстүтэллэлэр. Сүөһү оноросто соһоһуу, мырчы-тыбыт буолар уонна ара-гастыгы кыһыл дьүүһү-нэрт. Манньык ыарыһаан сү-түлүбүт сүөһү тас өр-түтэн көрүүгэ дэлби ыр-быт буолар.

Финиоз. Уларыһылар сүөһү тыһаатыгар, сүрэгин уонна сыһааһын эттигэр көстөллөр. Былчыт иһа-һааһы иһааһааһа маһан эбэтэр дьингэр хабаһаа көрүөххэ сөп. Манньык ха-баһаа көстүбүт органнара уматыллар.

Эхинококкоз. Эхиноко-кознай иһааһааһа үгүстүк сүөһү тыһаатыгар, быһа-гар, сүрэгэр, бөрүгэр, төһө-төһө көстүтэллэлэр. Манньык сүтүлүбүт орган-нара хайаан да уматылла-лар.

Сүөһүнү маассабай өлө-рүүгэ биир сүрүн көрдө-бүл—ыһааһа олох чуһа-тылына суохтаах. Араас ыарыһаары маассабай тар-балаанчынан мээһэх сыл-дьар ыһаа буолаллар.

Өлөрүлүбүт сүөһүлэргэ буһулуубут уларыһыларга хас биирдик ыарыы көрү-күнэн акт-выбраковка оһо-һулан туһааннаах прием-щикка түһэриллэр.

Түмүктээн эттэххэ, сүөһү-нү күһүгү маассабай өлө-рүүгэ ветеринарной-сани-тарной экспертиза суолата наһаа улахан. Онон вет-специалистар чинчийили үтүө суобастаахтык ыһа-ларын совхозтар салалта-лара булгуччу ирдэхтээх-тэр.

Л. БАТАРИНА,
ветлаборатория
ветрафа.

★ Бастын опыт аадырыһа ★

ҮҮТТЭЭХ БОРУОДА

Дойдуга билигин 48 араас боруода сүөһү баар. Үүт-тээх боруодаларынан биһи-ги республикабытыгар хол-могорскай уонна айршир-скай үүттээх-эттээх боруо-данын симментальскай буо-лаллар.

Дойдуга ынах орто үүтэ сылга 4300—5000 кило-грамм, оттон үүт сыта 4,0—4,44 бырыһыан. Москва-таабы сыгы заводугар ынах орто үүтэ 4966 кг, үүтүн сыта 4,27 бырыһыан. Эбэтэр биирдик ынах сыл устата 209,5 кг арыны биэрэр. Селекция түмүгэр уон сыл устата үүт ымае бу хаһаайыстыбага 979 кг улаатта, оттон рекордистка ынахтар үүттэрэ уоннуу төн-көтөн өрдөр.

Айрширская боруода Са-ха сиригэр саһаарды үөс-кэтиллэн эрэр. Кини Шот-ландия соһуруулуу-арваа өртүгэр үөскээн баран, Европаа, Америкаа үүт-тээх боруода быһылынан тарбатыллыбыта.

Айрширская боруода ынах үүтүнэн олохтоох бо-руодаларга баһыһаарбат, оттон арыны биэрэринэн, аһылыгын толурарынан атын боруодалартан лаппа ордук.

Төрүөбэ 28—31 кг ыйаа-һынаах, тыһы борооску-лара 12 ыйдарыгар 220—260 кг, 18 ыйдарыгар 250—280 кг үтүүллэр. Ынахтар бастагы төрөөһүннэригэр 440, иккитэригэр 465, үһүс-

тэригэр 500 кг ыйааһын-нааллар. Аналлаах төлө-һүгүүгэ түрбүт оһус бо-рооскулар 14 ыйдарыгар 400 кг үтүүллэр, өлөрүл-лүбүттэрин кэннэ эттири тахсыта 50—54 бырыһыан буолар, оттон уотулуубут сүөһү этти тахсыта 60 бы-рыһыанга таһаар.

Айрширская боруода ты-һы сүөһүлэр чэлчэки буо-лан баран бөбө-таба үгүөх-таахтар, көп түүлээхтэр, ха-рахха быраһыллар үүттээх көрүгүһээхтэр, синиһиһэ сир-дэйдээхтэр, чэлчэки төбө-лөөхтөр, улахан төгүрүк иһ-тээхтэр, аһара кэтитэ биир дириг түөстээхтэр, биир тэһини сайдыбыт олохтоох улахан сиринээхтэр. Түр-гэнни иһитиһэлэр, му-һуутта 1,23—1,34 кг үүтү биэрэр дьобурдөөхтөр.

Саха-симменталь сиз-чэрдэр үүттэрин түргэнник үрдэтэр сыаһан биһиги республикабытыгар айршир-скай боруода оһустар ту-һаныллыбытара бэһис сы-лыгар берда. Билигин «Ле-на», «Хаһааһа» совхозтарга үөскэтиллэллэр.

Оройуонга ааспыт сыл-тан ыла айрширская боруо-да оһустар сизмаларына ту-һанаан арабит. Быһыллытан ыла сизмэни «Мындааһаа-ган», «Мугудай» совхоз То-лоһоһуу улаан эрбэт. Оро-йуонга бу саға боруода сизмэтиһэн ынаа уулаһа-ран бороһуусуһа үрдэ-

тэр сыаллаахтык. Холобур, Мэнэ-Хаһааһа оройуонун Ленни аатынан совхозугар үчүгэй көрүүгэ-истингэ на-дыйар үрдүн хаһааһа айр-ширская боруода сүөһүлэр-тэн көтү дойдуга усулуобуйа-тыгар аан бастаан 1987 с. 50 тыһы тыһааһаан 46-го төрөөбүтэ. Сыл түмүгүнэн хас биирдиктэрэ 3149 кг үүтү биэрбиттэр. Ол эбэ-тэр тэһ саастыһаах, басты-гы көрдөрүүлээх сим-ментальскай боруода тигэ-һэлэртэн 1056 кг үрдүк. Ол иһигэр В. М. Ивенов ыһаа-ты тигэһэлэрэ хас биирди-лэргэ 4,23 бырыһыан сы-лаах 3099 кг, Е. И. Төрөн-төөө тигэһэлэрэ 3,96 бы-рыһыан сылаах 3198 кг үүтү биэрбиттэр.

Сэттиннэ—аһыныы ый иһинэн иһиттээн төрөөбүт ити боруода ынахтар ма-һал утаа сууһаа 4,2—4,7 бырыһыан сылаах 18—20 кг үүтү биэрэр чэлчэки үүттээхтэрин дьаһааһаа-тыгар. Көрдөрүү өссө үчү-гэй буолуобун дьингээх зоотехническай нуорманан аһааты, көрүү-истин, быһа-га, сөптөөх усулуобуйа та-риллиһтээбэ мэхэйдээбитэ. Мантан да көстөр бу бо-руода дьингээх ынаа сит-тэ туһаныллыбата. Иһи-китин элбэһи эрэннэрэр бу боруода сүөһүнү уһатан биһиги оройуонмутугар кизэһик туһанар наһаа.

С. БАРАШКОВА,
ОАПХ племенной үлэ-сэ
отделан начальнига.

А. МАКАРОВ.

